

**Інтэграцыйнасць як умова эфектыўнасці выкладання
замежнай мовы ў тэхнічнай ВНУ
(з досведу працы кафедры «Англійская мова» № 2)**

Мартысюк Н. П.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт
Мінск, Рэспубліка Беларусь

Разглядаецца семантычная арганізацыя высокачастотных лексем «эфектыўнасць» і «эфектыўны», а на іх падставе – семантычная арганізацыя канструкцыі «эфектыўнасць выкладання курсу замежнай мовы ў тэхнічнай ВНУ». Комплексны дысцыплінарны падыход да апісання чалавека як педагагічнага аб'екта ўтварае аснову інтэграцыйнасці. Інтэграцыйнасць разглядаецца ў якасці ўмовы эфектыўнасці выкладання замежнай мовы ў тэхнічнай ВНУ. Алімпіяда па англійскай мове, англамоўны конкурс PowerPoint прэзентацый, спецкурс «Замежная мова (прафесійная лексіка)» – спосабы ажыццяўлення эфектыўнасці.

Вынікова-ацэначны бок усялякай сферы чалавечай дзейнасці сімбалізуецца словамі *эфектыўнасць* і *эфектыўны*, напрыклад: *эфектыўнасць будаўніцтва/дыпламатычных стасункаў, эфектыўнае планаванне/навучанне* і інш. Сучасны змястоўны аспект гэтых словаў выводзіцца ад лацінскага слова *effectus* (*эфект*) з яго першапачатковым значэннем «дзеянне, уздзеянне, уплыў» і з даданага пашыранага значэння «вынік, дзейнасць, ўражанне» [1]. Такім чынам, унутраная форма слова *effectus* (*эфект*) адлюстроўвае і працэс дзеяння («дзеянне»), і ягоную накіраванасць на аб'ект уздзеяння («уздзеянне, уплыў»), і вынік уздзеяння («вынік, дзейнасць»), і ўяўленне (думка) аб выніку ўздзеяння («ўражанне»). Відавочна, што такая ж самая арганізацыя ўнутранай формы захавалася і ў ягоных вытворных формах *эфектыўнасць* і *эфектыўны* – аб'ёмістая, шматпланавая, а таму і вельмі зручная для апісання якасці выніку мэтанакіраванай дзейнасці чалавека, якая і абумоўлівае папулярнасць выкарыстання гэтых лексічных адзінак.

Але ўсялякая мэтанакіраваная дзейнасць сама па сабе не існуе. Яна павінна быць абумоўленай вонкавымі альбо ўнутранымі падставамі для яе здзяйснення, то бок павінна быць матываванай. У дачыненні да педагагічнай дзейнасці, а дакладней, да практыкі выкладання, мы маем справу з вонкавай матываванасцю, якая адпавядае **патрэбам** развіцця грамадства – **умовам** слушнай мэтанакіраванай арыентацыі педагагічнага працэсу і ягоных суб'ектаў на дасягненне вынікаў, цалкам адпавядаючых

пастаўленай сацыяльназначнай мэце – фарміраванню ўсебакова і гарманічна дасканалай асобы.

У сваю чаргу, усебакова і гарманічна дасканалая асоба – чалавек як педагагічны аб’ект – і ёсць тым самым аб’ядноўваючым пачаткам, які вывучаецца ўсёй сістэмай гуманітарных ведаў ва ўсіх ягоных шматбаковых праявах: як асоба, група, клас, грамадства і інш. Таму ацэнка любога стану грамадства, любых пераўтварэнняў (або тэхнічных, або навуковых, або сацыяльных) павінна суадносіцца з задачамі развіцця і ўдасканалення чалавека, дзе чалавек разглядаецца як «мэта развіцця грамадства, ягоны сэнс і вынік засяроджання высілкаў» (пераклад – *наш*) [2, с. 18].

Такім чынам, калі чалавек ёсць цэнтрам асэнсавання праблемаў развіцця грамадства, дык праблема чалавека робіцца комплекснай праблемай, даследаванне каторай дапушчае ўзаемадзеянне навук, то бок інтэграцыю. **Стан жа ўзаемадзеяння навук, стан інтэграцыі, што дае магчымасць апісаць чалавека і ягоную дзейнасць у пэўным змястоўна-сэнсавым кантэксце з пажаданым вынікам (эфектыўнасцю), можна назваць *інтэгратаўнасцю*.**

Са сказанага вынікае, што ў дачыненні да тэхнічнай ВНУ, інтэгратаўнасць выкладання ёсць той першачарговай умовай, якая забяспечвае выкананне сацыяльнай замовы на падрыхтоўку спецыяліста інавацыйнага тыпу – прафесіянала, здольнага апэратыўна ставіць і выконваць задачы, прадывкаваныя ўмовамі рыначнай эканомікі, прафесіянала, здольнага несці адказнасць за кіраванне тэхналагічнымі працэсамі.

Што тычыцца інтэгратаўнасці як умовы эфектыўнасці выкладання курсу замежнай мовы ў тэхнічнай ВНУ, тут слухна засяродзіцца на семантычнай арганізацыі дыскурсу выкладання гэтай дысцыпліны з уласнага досведу.

У акрэсленых варунках, то бок у тэхнічнай ВНУ, слова *эфектыўнасць* разглядаецца ў значэнні «дадатны вынік», то бок паляпшэнне якасці навучання пры змяняшэнні колькасці гадзін¹, адведзеных для выкладання дысцыпліны. Як дасягнуць такога выніку? Адказ такі – трэба абпірацца на ўнутраныя рэзервы:

– па-першае, на інтэграцыю тэхнічных і гуманітарных ведаў у змест вучэбнага тэксту па прадмеце «Замежная мова (англійская)». Мэта

¹ *паляпшэнне якасці навучання пры змяняшэнні колькасці гадзін мае значэнне ‘аптымізацыя адукацыйнага працэсу’*

інтэграцыі – даць новыя веды аб тым, што «сучасныя аб’екты пазнання – гэта складаныя комплексы, у якіх існуе чалавек», садзейнічаць «разуменню аб’ектыўнасці дзейнасці чалавека, ягонай ролі ў пераўтварэнні навакольнага асяроддзя» (пераклад – *наш*) [3, с. 5–6]. Атрымоўваецца, такім чынам, што вучэбны тэкст па замежнай мове ў тэхнічнай ВНУ выконвае ролю каардынатора навучальнага працэсу;

– па-другое, на інтэграцыю тэхнічных і гуманітарных ведаў у межах пазакласных мерапрыемстваў для студэнтаў малодшых курсаў накіраваны алімпіяды па англійскай мове і англамоўнага конкурсу PowerPoint прэзентацый. Мэты інтэграцыі – спрыяць павышэнню матывацыі да вывучэння замежнай мовы, паказаць магчымасці і перспектывы, якія адкрывае перад спецыялістам валоданне замежнай мовай. Атрымоўваецца, такім чынам, што і алімпіяда па англійскай мове, і англамоўны конкурс PowerPoint прэзентацый выступаюць у якасці механізмаў эфектыўнасці, а менавіта, спосабаў паляпшэння якасці выкладання замежнай мовы ў акрэсленых варунках;

– па-трэцяе, на інтэграцыю тэхнічных і гуманітарных ведаў у межах спецкурсу «Замежная мова (прафесійная лексіка)» для студэнтаў старэйшых курсаў. Мэты інтэграцыі – удасканаленне навыкаў, атрыманых на папярэдніх этапах вывучэння мовы і прадметаў па спецыяльнасці, набывшце новых ведаў, якія будуць карыснымі ў будучай прафесійнай дзейнасці падчас камунікавання на замежнай мове, а таксама неабходнасць бесперапыннай самаадукацыі. Атрымоўваецца, такім чынам, што дадатковыя формы заняткаў па англійскай мове ізноў жа выступаюць у якасці механізмаў эфектыўнасці – спосабаў паляпшэння якасці выкладання замежнай мовы ў акрэсленых варунках.

Прыведзеная тыпалогія інтэграцыі падкрэслівае значнасць замежнай мовы як пасярэдніка міждысцыплінарнага абмену, здольнага пашырыць межы тэхнічных навук за кошт сацыягуманітарных ведаў.

Літаратура

1. Словари и энциклопедии на Академике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://dic.academic.ru/searchall.php?SWord=эффект&from=ru&to=xx&did=&stypе=> (дата обращения 19.02.2022).

2. Пуляев, В. Т. Социально-гуманитарные науки и новая парадигма развития общества / В. Т. Пуляев // Интегративные тенденции в современном социально-гуманитарном знании: материалы Междунар. науч. конф, Минск, 16–17 нояб. 1999 г. / Минск. гос. лингв. ун-т. – Минск, 2000. – С. 13–23.

3. Особенности интеграции гуманитарных и технических знаний: сб. докладов Всерос. науч. конф. с междунар. Участием, 27–28 сент. 2018 г. /

М-во образования и науки Рос. Федерации, Нац. исследоват. Моск. гос. строит. ун-т. – М.: Изд-во МИСИ–МГСУ, 2018. – 386 с.

УДК 372.881.111.1

Олимпиада по английскому языку как механизм повышения эффективности обучения иностранным языкам в техническом вузе

Крюкова Л. А.

Белорусский национальный технический университет
Минск, Республика Беларусь

В статье обобщается опыт кафедры «Английский язык» № 2 БНТУ по подготовке и проведению олимпиады по английскому языку. В силу специфики обучения иностранным языкам в условиях технического вуза, проведение таких внеаудиторных мероприятий рассматривается как один из механизмов повышения эффективности обучения.

Обучение иностранным языкам в условиях технического вуза несомненно имеет свою специфику, поскольку не только формирует востребованные коммуникативные компетенции будущих инженерных кадров, но и реализует комплексную задачу интегрирования технических и гуманитарных знаний и навыков в процессе подготовки специалиста, нацеленного на инновационную деятельность.

К специфике обучения иностранным языкам инженерных специалистов следует отнести постепенное уменьшение количества аудиторных часов, отводимых на изучение дисциплины, и, как следствие, изменение содержания обучения, направленного в данных условиях на более узкую специализацию в конкретной профессиональной сфере. В этом случае основное внимание на аудиторных занятиях смещается на изучение узкоспециальной лексики в ситуациях иноязычного профессионального общения с использованием грамматических и синтаксических конструкций, свойственных научно-техническому дискурсу. Чтобы соблюсти баланс в формировании профессиональных компетенций (hard skills) и универсальных компетенций (soft skills), необходимо развивать и активно внедрять различные механизмы эффективности преподавания иностранных языков в неязыковом вузе, которые способны обеспечить интеграцию профессиональных и гуманитарных знаний.

Одним из таких механизмов можно считать олимпиаду по английскому языку, которая ежегодно проводится в Белорусском государственном техническом университете в рамках ежегодного Международного молодежного форума «Креатив и инновации». В отличие от олимпиад по учебным